

A feltörekvő technológiákhoz igazodó felelősségi keretek harmonizálása (MILD, PLD, GPS)

Fazekas Judit, egyetemi tanár

SZE DF ÁJK – Polgári Jogi Tanszék

Fogyasztóvédelem a harmadik évezredben: Komplex kihívások és innovatív megoldások konferencia, NKE, 2023. június 2.

Vázlat

- Új felelősségi keretrendszer – paradigmaváltás?
- Kontraktuális felelősség a digitális transzformációja
- A mesterséges intelligenciával kapcsolatos extrakontraktuális felelősségről szóló irányelv - Brüsszel, 2022.9.28. COM(2022) 496 final
- A termékfelelősségi irányelv digitális transzformációja Brüsszel, 28.9.2022. COM(2022) 495 final, 2022/0302 (COD)
- (EU) 2023/988 RENDELETE (2023. május 10.) az általános termékbiztonságról
- Összegzés helyett

**EU 2020-2025
fogyasztóügyi
stratégia
célkitűzései
COM(2020) 696
final**

A stratégia öt kiemelt területe:

- **A zöld átállás** : környezeti fenntarthatóság
- **Digitális transzformáció**: egyenlő védelem offline és online digitális technológiák és MI környezetben,
- **Jogorvoslat és a fogyasztói jogok**: uniós jogszabályok tagállamok általi végrehajtásának fokozott támogatása,
- **Egyes fogyasztói rétegekre specializált védelem** például a gyermekek, az idősek vagy a fogyatékossgal élők – támogatását.
- **Nemzetközi együttműködés**: a globális fogyasztóvédelem szintjének emelése, a magas szintű fogyasztóvédelem támogatása az EU-n kívüli térségekben.

FELTÖREKVŐ TECHNOLÓGIÁK, MI SZABÁLYOZÁS ÚJ KIHÍVÁSOK ELÉ ÁLLÍJTJÁK A MAGÁNJOGOT

❖ A MAGÁNJOG KÖZJOGIASODÁSA - FOGYASZTÓVÉDELMI MAGÁNJOG

→ közjogi alapjogvédelem és magánjogi alapjogok védelme közötti határvonalak elmosódása

→ kógens szabályok növekedése

→ ex ante szabályozás

→ erős europaizáció - úton a közös európai magánjog felé?

❖ A FELELŐSSÉGI JOG HARMONIZÁCIÓJÁNAK FELGYORSULÁSA

◇ *Kontraktuális felelősség egyes elemeinek közelítése - célzott maximumharmonizáció*

- 93/13 EGK irányelv a tisztességtelen szerződési feltételekről

- 99/44 EK irányelv a fogyasztási cikkek szavatossági jótállási szabályainak közelítéséről

- 2011/83 EU irányelv a fogyasztói jogokról

- (EU) 2019/771 A fogyasztói adásvételről szóló irányelv

- (EU) 2019/770 Digitális tartalomról és digitális tartalomról szóló irányelv

◇ *A deliktuális felelősség harmonizációja*

- 85/374/EGK irányelv a termékfelelősségről – max.harmonizáció

- COM(2022) 496 final javaslat a vétkességi felelősség egyes kérdéseinek harmonizációjáról - minimumharmonizáció

- COM(2022) 495 final a termékfelelősségi irányelv digitális transzformációja Brüsszel, .2022. 09.28.

(EU) 2023/988 RENDELETE (2023. május 10.) az általános termékbiztonságról közvetlen hatály, közvetlen alkalmazhatóság , MI-rendelet, Kiber reziliencia

Új felelősségi
keretrendszer
fokozatos kiépítése a
fogyasztóvédelem
terén –

paradigmaváltás?

Holisztikus
megközelítés – MI
szabályozási csomag

A vétkességi felelősség egyes aspektusainak harmonizációjáról szóló irányelv-javaslat (MILD)

MI-re vonatkozó felelősségi szabályok célzott minimum harmonizációja
Szakaszosság

Cél, hogy az MI-rendszerek által okozott károk károsultjai vo. védelmet kapjanak, mint más technológiák esetében. MI-rendszerek közrehatása által okozott károkért való vétkességi polgári jogi felelősség egyes aspektusaira vonatkozó egységes szabályok megállapítása.

Az egységesítés egyes aspektusai:

- ❖ **Az MI szolgáltatóját és felhasználóját terhelő kötelezettségek az MI megfelelőségének, biztonságának biztosítása érdekében**
- **Transzparencia elv:** A nagy kockázatú MI-rendszerek szolgáltatója/felhasználója is köteles rögzíteni/dokumentálni **kell az MI rendszert**
- **A bizonyítékok feltárásának és megőrzésének kötelezettsége**
- *Hogyan?* A nemzeti bíróságok feljogosítása arra, hogy elrendeljék **a releváns bizonyítékok feltárását és megőrzését a károkozásért való felelősség valószínűsége esetén**
- **Korlátja:** a szükségesség és arányosság, üzleti titok, bizalmas adatok, biztonsági információk.

MILD javaslat

❖ A BIZONYÍTÁSI TEHER ÉSZSERŰ ÉS ARÁNYOS ELOSZTÁSA A KÁROSULT ÉS AZ ALPERES KÖZÖTT.

Eszköze: Megdönthető vélelmek

a) **A GONDOSSÁGI KÖTELEZETTSÉG MEGSÉRTÉSÉNEK VÉLELME**

ha az alperes a nem tesz eleget a bizonyítékok bemutatására vagy megőrzésére irányuló kérelemnek vélelmezni kell a gondossági kötelezettség megsértését, a károkozó magatartást.

b) **AZ OKOZATI ÖSSZEFÜGGÉSRE IRÁNYULÓ VÉLELEM**

MIÉRT? Az MI sajátos jellemzői: komplexitás, autonómia, átláthatatlanság (ún. 'feketedoboz-hatás') miatt szinte lehetetlen a károkozó magatartás és a kár közötti okozati összefüggés bizonyítása, ill. magas induló költségek megfinanszírozása + elhúzódó perek

Az alperes jogosult e vélelem megdöntésére.

A megdönthető vélelmek előnyös hatása: ösztönöz arra, hogy a szereplők eleget tegyenek az elvárható magatartással kapcsolatos kötelezettségeiknek.

Termékfelelősségi irányelv- javaslat 2022/0302 (COD)

*Miért: 40 éves a TF
irányelv, a digitális
környezetre kell
alkalmassá tenni*

- **KÁR:** hibás termékek által okozott személyi sérülés, vagyoni kár (nem korlátozzák magánfogyasztási károkra) + adatvesztés vagy adat sérülés **Kártérítés:** Teljes kártérítés nem lesz sem alsó küszöbérték sem felső összegplafon .
- **TERMÉK:** ingó dolgok, körforgásos gazdaságban újrahasznosított dolog, **szoftverek** vagy **digitális gyártási file-ok.**
- **MI-rendszerek okozta károk:** ha az MI-rendszer hibája halált, személyi sérülést, vagyoni kárt vagy adatvesztést okoz, a károsultak a termékfelelősségről szóló irányelv alapján igényelhetnek kártérítést.
- **Termékhiba:** + termékbiztonsági követelményeknek, beleértve a biztonsággal kapcsolatos kiberbiztonsági követelményeknek való nem megfelelés
- **Ki felelős:** gyártó, importőr, **EU-n kívüli gyártó képviselője** (uniós székhelyű felelős személy), újrahasznosítók + forgalmazók (offline és online) is felelősségre vonhatók, ha nem nevezik meg az uniós székhelyű felelős személy nevét. Ez vonatkozik az online piacterekre is, ám csak akkor, ha azok a fogyasztók felé forgalmazóként járnak el.
- **Bizonyítás:** a gyártónak a **bizonyítékokat** a bíró rendelkezése esetén **fel kell tárni és megőrizni** - célja a gyártó és a fogyasztó közötti információs aszimmetria megszüntetése → **A bizonyítékokhoz való hozzáférés joga, azokban az esetekben, amelyekben magas-kockázatú mesterséges intelligencia is érintett.**

összetett ügyekben – például gyógyszerekkel vagy a mesterséges intelligenciával kapcsolatos jogvitában – enyhíti a károsultakra háruló bizonyítási terhet

Termékfelelősségi
javaslat
2022/0302 (COD)

folyt.

❖ **BIZONYÍTÉKOK NYILVÁNOSSÁGRA HOZATALA 8. cikk :**

- A nemzeti bíróság **kötelezheti az alperest a rendelkezésére álló releváns bizonyítékok közlésére.** Ha a károsult kéri és aki olyan bizonyítékokat mutatott be, amelyek a kártérítési igény megalapozottságát alátámasztják.

- **KORLÁTJA:** a kereset alátámasztásához szükséges és arányos mérték.

A bíró mérlegeli valamennyi fél jogos érdekét, különösen a bizalmas információk és az üzleti titkok

❖ **BIZONYÍTÁSI TEHER 9. cikk :**

- **Főszabály** a károsultnak bizonyítania kell a termék hibáját, az elszenvedett kárt, valamint a hiba és a kár közötti okozati összefüggést. – Marad a hatályos bizonyítási szabály!!

- **ÚJ : A TERMÉKHIBA VÉLELMÉ:**

- **A termék hibáját vélelmezni kell , ha**

-- az alperes nem tett eleget a rendelkezésére álló **releváns bizonyítékok közzétételének**

-- Károsult bizonyítja, hogy **a termék nem felel meg a kötelező biztonsági követelményeknek,**

-- A károsult bizonyítja, hogy **a kárt a termék nyilvánvaló hibája okozta normál használat során vagy szokásos körülmények között.**

- **OKOZATI ÖSSZEFÜGGÉS VÉLELMÉ:** Az okozati összefüggést vélelmezni kell, ha a termék hibás, és az okozott kár a szóban forgó **hibával tipikusan összefüggő.**

(EU) 2023/988 RENDELETE (2023. május 10.) az általános termékbiztonságról

Felváltotta a
2001/95/EK általános
termékbiztonsági
irányelvet (GPSD)

- **Átfogó, horizontális RENDELET** a termékbiztonság alapvető szabályairól
- Piacfelügyeleti – DES - Ált. termékbiztonsági rendelet és a vertikális biztonsági sztenderdek összehangolt szabályozása a jogi keretek egységesítése
- **Főszabály:** csak BIZTONSÁGOS termék hozható forgalomba
- **Termék:** Fogyasztási cikk – újrahasznosított és használt, online értékesített is, digitálisan összekapcsolt termék
- **Biztonságosság** – bele kell érteni a kiberbiztonsági követelményt is
- **A gazdasági szereplők jelentéstételi kötelezettsége** az egész EU-ban, hogy késedelem nélkül jelentsék a „**termék által okozott baleseteket**”, ha az esemény „**halált vagy „súlyos káros hatást gyakorolt az egészségre vagy a biztonságra**”.
- Az online piacterek üzemeltetői kötelesek jelenteni minden olyan termék által okozott balesetet, amely „a fogyasztó egészségének vagy biztonságának súlyos kockázatát vagy tényleges károsodását okozza”. Safety Gate Portál
- Új követelmények a **termékek visszahívására vonatkozóan,**
- Ex ante **kockázatelemzés végzése a termékek forgalomba hozatala előtt**
- ÚJ követelmények az online ajánlatokkal szemben,
- RAPEX korszerűsítése - Safety Gate rendszer
- Fogyasztóbiztonsági hálózat
- Kollektív keresetek indításának lehetősége a GPSR megsértése

Záró gondolatok helyett

Araszolva a felelősségi
szabályok
egységesítése felé

- A magánjogi felelősség **europaizációja** gőzmozdonyként megy előre – szakaszosan, de célirányosan
- Az új jogi keretek **szimbiózisban vannak/lesznek egymással – egyfajta körkörös védelem**
- **Megdönthető vélelmek** (MILD: Okozati összefüggés véelme, gondossági kötelezettség megsértése, TF: termékhiba véelme, okozati összefüggés)
- Kapcsolat a TF tervezet és a MILD egymást kiegészítik a VÉLELMEK közel azonosak.
- Különbségek: károsult a MILD szerint természetes és jogi személy is lehet
- A TF szerint természetes személy, akinek a hibás termék KÁRT okozott.
- TF - objektív felelősség, a MILD - vétkességi felelősség , melyek közül a károsult választ
- **Magyar átültetés során probléma lehet a NON-CUMUL elvvel**
- TF irányelv és az általános termékbiztonsági rendelet, az MI rendelet és Kiber reziliencia szintén egymásra épülnek.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET! 😊😊😊😊

